Bili?sel De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bili?sel De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17901

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

Bili?sel De?erlendirme Ölçe?i (BDÖ), ?erife Terzi taraf?ndan 2009 y?l?nda Türkçe'ye uyarlanm?? bir psikolojik ölçüm arac?d?r. Bu çal??ma, ölçe?in Türk kültürüne uygunlu?unu belirlemek amac?yla kapsaml? **geçerlik** ve **güvenirlik** analizlerini içermektedir. Ölçek, bireylerin olaylar? nas?l alg?lad???n? ve de?erlendirdi?ini ölçmeyi amaçlar. Yap?lan psikometrik çal??malar, ölçe?in iki temel boyutta yüksek tutarl?l??a sahip oldu?unu ve ay?rt edici geçerli?inin güçlü oldu?unu göstermektedir. BDÖ, toplam 14 maddeden olu?makta olup, 5'li Likert ölçe?i format?nda puanlanmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel De?erlendirme, Geçerlik, Güvenirlik, Uyarlama, Psikometrik Özellikler, Stres, Likert Ölçe?i

Yazarlar

?erife Terzi

Amaç

Bili?sel De?erlendirme Ölçe?i'nin temel amac?, orijinal formunun psikometrik özelliklerini koruyarak Türk örneklemine uyarlanmas?n? sa?lamakt?r. Bu uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkçede güvenilir ve geçerli bir araç olarak kullan?l?p kullan?lamayaca??n? belirlemek üzere tasarlanm??t?r.

Ölçek, bireylerin kar??la?t?klar? durumlar? **Birincil De?erlendirme** (durumun ki?isel refah için ne kadar tehdit edici, zararl? veya zorlay?c? oldu?unun de?erlendirilmesi) ve **?kincil De?erlendirme** (durumla ba?a ç?kma kaynaklar?n?n ve seçeneklerinin de?erlendirilmesi) boyutlar?nda nas?l yorumlad???n? nicel olarak ölçmeyi hedefler.

Yap?

Ölçek, Lazarus ve Folkman'?n stres ve ba?a ç?kma teorisine dayanan **Bili?sel De?erlendirme** yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, bireyin çevresel talepleri ve ki?isel kaynaklar? aras?ndaki ili?kiyi yorumlama sürecini ifade eder. Ölçe?in psikometrik analizleri, iki ana alt ölçe?e sahip oldu?unu dü?ündürmektedir: Birincil De?erlendirme ve ?kincil De?erlendirme.

Bu iki alt boyut, bireyin bir olay? tehdit olarak alg?lay?p alg?lamad???n? (Birincil) ve bu tehditle ba?a ç?kmak için yeterli kayna?a sahip olup olmad???n? (?kincil) sistematik olarak de?erlendirmesini sa?lar. Ölçek, toplam 14 maddeden olu?maktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Geçerlik

Ölçe?in **ay?rt edici geçerlik** çal??malar?, ölçekten en yüksek ve en dü?ük puanlar? alan alt ve üst %27'lik gruplar?n kar??la?t?r?lmas?yla gerçekle?tirilmi?tir. Yap?lan t testi analizlerinde elde edilen de?erler 4.487 ile 9.304 aras?nda de?i?mi? ve tüm maddelerin istatistiksel olarak .000 düzeyinde anlaml? oldu?u tespit edilmi?tir. Bu sonuçlar, ölçek maddelerinin ilgili yap?y? ölçme konusunda yüksek bir ay?rt etme gücüne sahip oldu?unu göstermektedir.

Ayr?ca, ölçe?in **ölçüt ba??nt?l? geçerli?i** (e? zamanl? geçerlik) kapsam?nda, 150 ki?ilik bir gruba Bili?sel De?erlendirme Ölçe?i ve S?fat Tarama Listesi (STL) art arda uygulanm??t?r. ?ki ölçekten al?nan puanlar aras?ndaki korelasyon, Pearson Korelasyon katsay?s? kullan?larak hesaplanm??t?r. Sonuçlar, Birincil De?erlendirme Ölçe?i ile S?fat Tarama Listesi toplam puanlar? aras?nda **r = .81** düzeyinde; ?kincil De?erlendirme Ölçe?i ile S?fat Tarama Listesi toplam puanlar? aras?nda ise **r = .89** düzeyinde yüksek ve anlaml? bir korelasyon oldu?unu ortaya koymu?tur. Bu bulgular, ölçe?in yap?sal olarak ilgili teorik yap?larla tutarl? oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Güvenirlik

Güvenirlik analizleri kapsam?nda, iç tutarl?l?k (içerik tutarl?l???) ve zamana ba?l? tutarl?l?k (test-tekrar test) yöntemleri kullan?lm??t?r. ?ç tutarl?l??? belirlemek amac?yla **Cronbach-alpha katsay?s?** hesaplanm??t?r.

?ç Tutarl?l?k (Cronbach Alpha): Birincil De?erlendirme alt ölçe?i için **.90**; ?kincil De?erlendirme alt ölçe?i için **.87** olarak bulunmu?tur. Bu yüksek de?erler, ölçe?in iç tutarl?l???n?n mükemmel düzeyde oldu?unu göstermektedir.

Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Zamana ba?l? istikrar? ölçmek için kullan?lan test-tekrar test yöntemi sonuçlar?na göre, Birincil De?erlendirme için **r = .82**; ?kincil De?erlendirme için ise **r = .89** katsay?lar? elde edilmi?tir. Bu katsay?lar, ölçe?in zaman içinde tutarl? sonuçlar verdi?ini do?rulamaktad?r.

Madde Toplam Korelasyonlar?: Ölçe?in madde toplam korelasyonlar? **.27 ile .55** aras?nda de?i?mektedir. Bu aral?k, maddelerin ilgili olduklar? toplam puanla orta düzeyde güçlü bir ili?ki kurdu?unu ve ölçek bütünlü?üne katk?da bulundu?unu göstermektedir.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?n?n geçerlik ve güvenirlik bölümlerinde Birincil De?erlendirme ve ?kincil De?erlendirme olmak üzere iki farkl? alt ölçek için ayr? ayr? psikometrik de?erlerin sunulmas?, ölçe?in orijinal yap?s?n?n iki faktörlü oldu?unu ve bu yap?n?n Türkçe uyarlamas?nda da korundu?unu i?aret etmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bu iki faktörlü yap?, teorik olarak bili?sel de?erlendirme sürecinin ard???k iki a?amas?n? temsil eder: bireyin bir durumu tehdit olarak alg?lay?p alg?lamad??? (Birincil) ve bu tehditle ba?a ç?kma kapasitesini de?erlendirip de?erlendirmedi?i (?kincil).

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: 5'li Likert ölçe?i ?eklindedir. Derecelendirme "(0) Hiç uygun de?il" ile "(4) Tamamen uygun" aras?nda de?i?mektedir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama)

Popülasyon Grubu: Ö?renciler (Uyarlama çal??mas? 150 ki?ilik ö?renci grubu üzerinde yap?lm??t?r.)

Ya? Grubu: Belirtilmemi? (Genellikle üniversite ö?rencileri)

Popülasyon Detaylar?: Uyarlama çal??mas? için kullan?lan örneklem 150 ki?iden olu?maktad?r.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçe?i. Uygulama ayn? oturumda art arda yap?lm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Süreçler, Psikoloji, Psikometrik, Geçerlik, Güvenirlik, Cronbach Alpha, T-Testi, Korelasyon

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilinmiyor

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: serife@gazi.edu.tr (Sorumlu Yazar: ?erife Terzi)

Yaz??ma Adresi: Belirtilmemi? (Gazi Üniversitesi ile ili?kili oldu?u varsay?lmaktad?r.)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in orijinal uyarlama çal??mas? **2009** y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar ?erife Terzi ile ileti?ime geçilmesi önerilmektedir. Telif haklar? ve izinler konusunda yazar?n e-posta adresi kullan?labilir.

Kaynaklar

ARABPSYCHOLOGY.COM

Terzi ? . (2009). Bili?sel De?erlendirme Ölçe?inin uyarlanmas?: Geçerlik ve güvenirlik çal??malar?. *Türk E?itim Bilimleri Dergisi, 7* (1), 127-141.

Makalenin Dergipark ba?lant?s?: dergipark.gov.tr

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: bilissel-degerlendirme-olceg-toad.pdf

Bili?sel De?erlendirme Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte yer almamaktad?r. Toplam 14 maddeden olu?tu?u belirtilmi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM